

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

101. An matrimonium initum coram Parocho, & testibus sit validum. si consensus contrahentium intelligatur per interpretem? Idem est, si fiat matrimonium per literas incognitæ linguæ. Ex p. 10. tr. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

que intentione, v. g. absoluedi, vel consecrandi etiam si postea intentionem adhibeat, nihil efficiat? Ex part. 10. tr. 3. & Misc. 3. Ref. 20.

§ 1. **A**D hoc dubium respondet Pater Amicus in curs. Theol. tom. 9. disp. 7. sect. 11. num. 93. ubi sic ait: Sed quid si intellectionem Parochus & Testes non adhibeant post celebratum Matrimonium, casus est, si dum contrahentes contraxerunt, Parochus sensu percepit, sed intellectu non aduertit ad ea, quae tunc agebantur; sed post omnia peracta, reflectit se ad ea, quae antea peracta fuerunt, an in huiusmodi euentu valeat Matrimonium? Ratio negatiua. Parochus & Testes debent intelligere, quando contractus Matrimonij celebratur, cum vnus ex substantialibus requisitis, sit moralis praesentia Parochi, & Testium: vnde si tunc intellectio non adhibetur, matrimonium non fit. Confirmatur: si Sacerdos proferat super materiam legitimam verba absolutionis, absque intentione v. g. consecrandi, & absoluedi, etiam si postea intentionem adhibeat, nihil efficiat, quia illam non adhibet tempore, quo reliqua ad Sacramenta substantialiter, requisita applicantur. Pro parte affirmatiua est, hoc sufficit ad morale iudicium de celebrato Matrimonio ferendū.

2. Dico, valere Matrimonium si talis reflexio à Parocho, & testibus fiat, adhuc praesentibus contrahentibus, non autem si fiat illis absentibus. Primum probō: ex Concilio nihil aliud requiritur, quam moralis Parochi, & testium praesentia, vt de celebrato Matrimonio testificari possint: at ad hoc sufficit, si ipsis praesentibus Parochus, & Testes iudicium formant de Matrimonio contracto: ergo etiam si hoc iudicium paulo post forment in eorum praesentia, sat erit ad finem à Concilio intentum. Secundum ostendo: eo casu non verificaretur Concilij Decretum, quo statuit Matrimonium celebrandum coram Parocho, & Testibus, vtique moraliter praesentibus, nisi per reflexam saltem aduertentiam ad ea, quae à contrahentibus aguntur, dum actu contrahunt. Confirmatur. Non potest Parochus dici physicè praesens contrahentibus, quando corpore: ergo nec moraliter, quando mente ab illis abest. Ex quo inferitur contra Henriquez lib. 11. de Matrimonio, cap. 3. num. 1. in comment. litera F. non valere Matrimonium si Parochus aut Testes ad Matrimonium accedant animo attendendi, sed tempore contractus distrahuntur mentis euagatione; quia sufficit, inquit, vt habeant attentionem virtualem; quae in ceteris Sacramentis sufficit. At contra: praesentia Parochi, & Testium in Matrimonio requiritur, vt possint de contracto Matrimonio si opus fuerit, coram Ecclesia, iudicè testari: ad hoc autem non sufficit praecedens attentio actualis, virtute tantum perseuerans tempore contractus, quia per praecedentem attentionem non intellexerunt, quae tempore contractus postea acta sunt: ergo nisi actualem actionem habeant, quando actu Matrimonium celebratur, aut paulo post per reflexam aduertentiam modò explicatam; inualidum erit. Nec est par ratio de reliquis Sacramentis, in quibus Minister non est testis, vel iudex, ad quos spectat actu aduertere ad ea, de quibus iudicium ferre debent. Vnde in Sacramento Penitentiae non sufficit attentio actualis praecedens, quae solum virtute perseueret tempore Confessionis, sed requiritur actualis attentio, vt Sacerdos vt Euangelicus Iudex iudicium ferre possit de peccatis Penitentis. In reliquis autem Sacramentis, quia Minister non debet iudicium ferre de iis, quae administrat, sed ea tantum humano modo peragere, sufficit attentio virtualis, vt

in ceteris actibus humanis. Ad rationem negatiuam sufficit, vt in aliqua parte temporis quo Parochus est praesens contrahentibus, intelligat, quae ab ipsis geruntur. Ad confirmationem, intentio Ministri in Sacramentis conficiendis requiritur vt principium moraliter influens in eorum existentiā; nisi enim verba Ministri proferantur, ex, & cum intentione conficiendi Sacramenti, nihil efficiunt; quia non efficiunt nisi humano modo prolata & applicata. Nec sat est, talem intentionem adhibere post prolata verba; quae non sunt valida ad conficiendum Sacramentum, nisi vt à Ministro imperata: at intentio adhibita post, non potest esse principium imperatiuum verborum antea prolatorum, cum nil, quod est extra nostram potestatem, vt sunt verba iam praeterita, possit esse effectus nostri imperij. At iudicium Parochi, & Testium ad Matrimonium non requiritur, vt principium moraliter influens, cum non Parochus, aut Testes, sed ipsi Contrahentes sint huius Sacramenti Ministri; sed vt substantialis solemnitas ab Ecclesia requisita ad testificandum de Matrimonij celebritate. Quam ob causam non requiritur Parochi consensus; nam etiam si ipso contradicente celebretur Matrimonium, validum erit, vt facta Cardinalium Congregatio declarauit; non enim requiritur vt Sacramenti Minister, sed vt purus testis. Et haec omnia docet Amicus ubi supra à sententiam verò Patris Henriquez ab ipso improbatam, improbat etiam Martinus Perez de Matrimonio disput. 40. section. 10. numer. 3. & Leandrus, de Sacrament. tom. 2. tractat. 9. disputat. 7. quest. 37. qui tamen illam esse probabilem videtur admittere; quod mihi non placet. Quia nisi Parochus & Testes acta aduertant, nequeunt cerè testificari: quod inuitum sit Matrimonium: nam ad effectum testificandi de eo, perinde est: atque actu non aduertente, & non adesse. Firmo, quia Tridentinum pacificat praesentiam Parochi, & Testium; ibi: qui aliter quam praesente Parocho, & duobus Testibus, vbi conpula, & casus similes coniungit. At si Testes praesentis euagatione non aduertent ad mutuum consensum, minimè sufficeret; quia reuera non essent Testes: ergo idem dicendum est de Parocho. Quare sicut Parochus Iudex Sacramenti penitentiae, licet velit aduertere, si tamen actu non aduertat, nihil facit, quia nequit iudicare de peccatis confessis, ita neque hic Parochus, vt Testes, quia nequeunt testificari de Matrimonio facto. Quod si Parochus consultò veller non intelligere consensum, vt si occluderet aures & oculos; si reuera non attendit, nec intellexit consensus, nullo modo valeret Matrimonium; quia tunc reuera non est praesens, nec potest testificari de Matrimonio. Nec huic doctrinae obstat declaratio Cardinalium, quae sic est intelligenda, vt velit fieri verum Matrimonium, cum Parochus inuitè assistens, affectatè fingit, se non percipere, cum tamen reuera percepit, ac intellexerit, vt aduertit Amicus, & Perez ubi supra. Ergo, &c.

RESOL. CI.

An matrimonium inuitum coram Parocho & testibus sit validum, si consensu contrahentium intelligatur, per interpretem?

Idem est, si fiat matrimonium per litteras ignota lingua? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 17.

§ 1. **N**egatiue responder Pontius, libro 5. cap. 21. num. 10. & 11. Quia ea de causa vult in Ecclesia Parochum, & testes esse praesentes, vt possint Ecclesiam certam reddere de Matrimonio contracto:

At

At si Parochus, & testes tantum per interpretem intelligant quod agitur, nec possunt illi esse certi, neque Ecclesiam certam reddere, innumeris enim litibus pateret aditus. Pone enim vnum ex contrahentibus dicere interpretem esse mentitum in eo, quod explicuit ipsum consensisse, in quo casu interpreti etiam iuranti non est habenda fides, cum interpreti in re dubia non adhibeatur fides, etiam si contrahens non producat Testes alios, vt docuit Donellus in lege 1. Tum quia ille Interpretis in eo testimonio vnus est, eius autem testimonio non creditur lege *Iurifurandi. Cod. de Testibus*. Deinde huius Interpretis interest ita existimari, vt dicit, eius enim res agitur in eo testimonio, in sua autem causa nullus est testis, lege *Nullus ff. de Testibus, & leg. omnibus. Cod. eodem*. Quare duobus testibus, probare debet aliter contrahens, qui vtriusque linguæ periti fuerint & ibi interfuerint, alium, qui negat consensisse. In hoc ergo casu quomodo per Parochum probabitur Matrimonium apud Ecclesiam? Quamuis enim demus duos alios testes, qui cum Parocho adsunt, vtriusque linguæ peritos esse, & recte intelligere, an Interpretis vere explicet Parocho, quid agant contrahentes. At Ecclesia non tantum voluit esse duos illos testes, sed tres, scilicet, Parochum etiam testem qualificatum. Testis autem esse non potest Parochus, nec potest affirmare se scire, neque se audiuisset, sed erit in eo casu testis ex auditu alieno, cuius testimonium ex regula generali non admittitur, *cap. Licet ex quadam ibi*; Præter communem formam, de testibus vt ibidem notant Canonistæ. Cuius regulæ generalis ea ratio à Doctoribus communiter affertur, quod testis debet deponere de his, quæ nouit, & quibus præsens fuit, & sic per proprium sensum & non per sensum alterius, *cap. Testes. 3. quest. 9*. Quam rationem reddunt Ioannes Andreas, in *d. cap. licet*. Aliique non pauci. Addit etiam aliam rationem Baldus: Quia sicut exemplum non probat, ita neque testimonium de auditu alieno. Et quidem in eo testimonio de auditu alieno causa scientiæ non est manifestior dicto, sed ignotior, & est quasi relatio relationis veritatis. Et quamuis nonnulli Doctores doceant testimonium de auditu alieno, aliqualem præsumptionem facere aliis concurrentibus, atque ita Parochum, licet sit testis de auditu alieno, tamen fidem facere concurrentibus aliis duobus testibus, hoc certe non satis mihi placet, quia licet in quouis alio Teste admitti posset, non tamen in qualificato, qualis est Parochus cuius præcipuum debet esse testimonium. Quare ego existimo esse contra rationem testis, qui fidem facturus sit, vt per Interpretem intelligat quod agitur, sed per suum proprium sensum debet intelligere, aliàs instrumentum eius testimonium erit: quod non ita repugnat Iudici, ad cuius officium exercendum solum exigitur, vt causæ iudicandæ compos fiat, quæ per se, vel per alium potest intelligere. Hucusque Pontius. Sed Leandrus de *Sacramentis. to. 2. tract. 9. disp. 7. 9. 36*. media via incedit, & ait, non sufficere ad valorem Matrimonij intelligere consensum contrahentium, præcisè per Interpretem, bene tamè casu, quo dictis Interpretis adiungantur aliqua signa contrahentium, experimentia moraliter consensum ipsorum; quia in hoc euentu optime potest Parochus fidem facere de his, quæ nouit per Interpretem simul, & per proprium sensum, alias minime.

2. Verum ergo absolute contra Leandrum & Pontium adhæreo opinioni affirmatiuæ Pattis Sanchez, *lib. 3. disp. 39. num. 3*. Hurtadi de *matrim. disp. ... difficult. 15. num. 48*. Ochagauia *tract. 3. quest. 13. n. 1*. quibus addo Martinum de San Ioseph, in *monita Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de matrimonio, num. 16*.

& Martinum Perez, de *matrimonio, disp. 40. sectio. num. 2*. & probatur hæc opinio, quia Contrahentes satis explicant sibi consensus per Interpretem, ergo etiam explicant eos satis ipsi Parocho, & Testibus per eundem; patet consequentia, & Testis sufficiens signum, vt Contrahentes percipiunt suum consensum, est etiam sufficiens signum vt Parochus, & Testes possint de eo testificari; neque enim Tridentinum exigit maiorem notitiam consensuum in Parocho assistente, vel in aliis Testibus eorundem ipsius Contrahentibus. Et sane si in aliis Contrahentibus est satis Interpres ad eorum probationem, erit etiam in isto Imo à fortiori in isto, cum in Testibus sit correctorium, neque expresse erigunt Testes per seiplos cognoscentes consensus; & non per Interpretem. Firmatur amplius; nam Interpres vnus personam constituit cum Contrahente; exprimit enim consensum ipsius ex eius voluntate, notitia, & mandato: ergo Parochus, & alij Testes potest absolute testificari de consensu talium Contrahentium, quamuis ipsos non percipiant immediate ab eis, sicut nec percipit consensum qui datur per Procuratorem, & tamen recte testificatur de eo. Nec valet dicere, quando dantur consensum per Procuratorem adesse literas mandatis, & instrumenta manifestantia consensum. Non inquam, valet, quia illud mandatum non est sufficiens expresse consensus ad Matrimonium, nisi illæ literæ continent perhibentem vt Procurator exprimat consensum; vel nisi sit non reuocata voluntas, quæ non constat Parocho, & Testibus. Adde si instrumenta sint idiomatica ignota Parocho, & Testibus, isti indigent Interprete. Idemque erit si fiat Matrimonium per literas ignotæ linguæ; & tamen hæc Matrimonia valida sunt, ergo etiam & illud in quo Parochus, & Testes percipiunt consensum Contrahentium per Interpretem. Quod si in hoc casu sit aliquando periculum litium, id erit per accidens; nam etiam in aliis casibus potest esse idem periculum litium, & tamen id non obstat. Et ita nostram sententiam, post hæc scripta inuenio docere Anicum in *Curs. Theol. tom. 9. disp. 7. sect. 11. num. 104*. qui respondet ad argumenta contraria adducta à Pontio contra Sanchez. Ad illud, & non pigebit: est enim vt doctissimus. Idem etiam contra Pontium docet Bossius de *matrim. 3. §. 2. n. 150*. nã Interpreti integra fides danda est, quia non habet vt Testis ad communem consensum declarandum. Neque etiam verum est, quod in tali casu Parochus, & Testes sint Testes de auditu alieno; nam verè sunt Testes de auditu proprio: quia vt dictum est, Interpretis non fungitur vice testis, sed se habet eamquam vox ipsorum Contrahentium, declarans eorundem consensum ipsiusmet Contrahentibus, & Parocho, ac Testibus præsentibus. Quare sicut si ipsi met Contrahentes coram Parocho, & Testibus non exprimerent consensum propria voce, sed scriptura, Parochus, & Testes essent Testes de proprio sensu, quia scriptura est vicaria vocis Contrahentium, illamque representat, ita cum exprimitur media voce Interpretis ad id ab ipsis electi, quia vox Interpretis est vicaria vocis eorundem Contrahentium, illamque representat; Vnde corruunt argumenta Pontij. Vide etiam Gutierrez de *matrim. cap. 6. §. 3*. Barbosam in *Decret. tom. 2. lib. 4. tit. 1. cap. 7. num. 3*. & Bonacinam de *matrim. quest. 2. punct. 8. num. 7*.

RESOL. CII.

An tempore Aduentus, & Quadragesime sit peccatum mortale iraducere sponsam solemniter in domum sponsi, & conuiuia solemniter facere?

Et